

Karmsund Havn IKS

Eierskapskontroll
Haugesund kommune

Juni 2021

www.kpmg.no

Forord

Etter vedtak i kontrollutvalget i Haugesund kommune 23.02.2021 sak 06/21 har KPMG gjennomført en eierskapskontroll av Karmsund Havn IKS. Denne rapporten er svar på kontrollutvalgets bestilling.

Oppbygging av rapporten

Våre vurderinger og anbefalinger går frem av rapportens sammendrag på påfølgende side. En kort skildring av Karmsund Havn IKS, samt både de lokale og de nasjonale rammene for selskapet er gitt i kapittel 2 før det i kapittel 3 er en konkret gjennomgang av de enkelte problemstillingene i eierskapskontrollen.

Vi vil takke Karmsund Havn IKS og Haugesund kommune for god hjelp i arbeidet vårt med eierskapskontrollen.

Sammendrag

Vurderinger

Låneopptak

Forvaltningsrevisjon har ikke gjort funn som tyder på at låneopptak i Karmsund Havn IKS er i strid med vedtak og forutsetninger i kommunestyret i Haugesund.

Den begrensningen selskapet har for opptak av lån etter selskapsavtalen omfatter ikke låneopptak i datterselskapene. Dersom kommunen ønsker å begrense selskapets mulighet til å ta opp lån i datterselskapene bør kommunen vurdere å endre selskapsavtalen.

Selskapet sin økonomiplan behandles i eiermøtene, men forvaltningsrevisor vurderer at behandlingen av økonomiplan ikke er i samsvar med kravene i IKS-loven § 20. Mangelen er i realiteten avhjulpet med den faktiske behandlingen, men saksbehandlingskravene i IKS-loven må etter forvaltningsrevisors syn likevel oppfylles.

Struktur og investeringer

Forvaltningsrevisors vurdering er at formålet med luftahavndriften faller utenfor formålet for Karmsund Havn IKS slik det er definert i samarbeidsavtalen for selskapet. Formuleringen «*det sjøbaserte transportnettverket må sees i sammenheng med andre transportsystemer for veitrafikk og luftfart for å oppnå mest mulig sømløs transport av personer og varer*» i eierskapsstrategiens angivelse av eiermotiv tyder etter vårt syn på at luftfart ligger i samme kategori overfor havneselskapet som veitrafikk. Investeringer i lufthavntrafikk på Helganes kan slik sett sammenlignes med investeringer i forbindelse med E134/E39 eller riksveinettet i regionen.

Forvaltningsrevisor er kjent med betydningen av lufthavn for havner. Det er heller ikke ukjent at havner investerer i ekstern infrastruktur for å sikre havnen som en transport-HUB. Vurderingen av Karmsund Havn IKS sin investering i lufthavnen innebærer ikke en vurdering av hva en havn kan eller bør investere i. Vurderingen er utelukkende knyttet til begrensninger selskapets avtalte formål (i selskapsavtalen) setter for virksomheten og betydningen av formålet i samsvar med IKS-loven.

IKS-lovens system er at styret skal gjøre den endelige vurderingen av om virksomheten opererer innenfor formålet i avtalen. Det er styrets ansvar å vurdere om lufthavndrift er innenfor formålet til selskapet eller ikke. Dersom styret er kommet til at lufthavndrift ikke er omfattet av formålet er det videre styrets ansvar å enten avvise investeringen eller be deltakerkommunene endre formålet til selskapet.

I eierskapsstrategien til Karmsund Havn IKS er det lagt opp til at vurdering av formålet kan gjøres av representantskapet og at representantskapet kan tillate virksomhet som faller utenfor formålet. Representantskapet har gjort en vurdering av lufthavndriften og gitt sin tilslutning til driften. Ønsket om investeringen i lufthavndrift stammer fra ordførerne i deltakerkommunene i form av et brev til Karmsund Havn IKS. Brevet er opplyst å komme fra eierne. Vi har ikke fått tilsendt dokumentasjon på at dette er behandlet i kommunestyret.

IKS-loven er overordnet eierskapsstrategien og det er derfor forvaltningsrevisors vurdering at samsvaret mellom eierskapsstrategien og IKS-loven, må sikres med at eierskapsstrategien følger IKS-lovens system.

Det er forklart for forvaltningsrevisor at det har blitt gjennomført politiske sonderinger utenfor de formelle, demokratiske organer som indikerer at det i realiteten har vært politisk dekning for investeringen. Forvaltningsrevisor vil likevel peke på at avtaler og forståelser som oppnås utenfor de formelle politiske organer ikke oppfyller kravene til saksbehandling i relevant lovverk.

Forvaltningsrevisor er av den oppfatning at saksbehandlingen ikke oppfyller allmenne forventninger til god eierstyring. Kommunestyret må i sine forventninger kunne legge til grunn at IKS lovens bestemmelser i relasjon til endring av formål må etterleves, selv om eierskapsstrategien på dette punktet har inntatt en delegasjonsfullmakt.

Vi presiserer at våre vurderinger utelukkende er gjort i forhold til om kommunestyrets interesser er ivaretatt i forhold til at utvidelse av formålet skulle vært behandlet i bystyret. Det faller utenfor mandatet i denne rapport å vurdere konsekvenser av at IKS-lovens bestemmelser om endring av formål etter vår mening ikke er fulgt.

Forvaltningsrevisor har ikke vurdert bruk av havnekapitalen, da det er vurdert å være utenfor mandatet for eierskapskontrollen.

Sikkerhetsstilling

Forvaltningsrevisor har ikke gjort funn som tyder på at sikkerhetsstilling for låneopptak i Karmsund Havn IKS er i strid med vedtak i kommunestyret i Haugesund.

Deltakeransvar

Forvaltningsrevisjon har ikke gjort funn som tyder på at deltakeransvaret og -risikoen i Karmsund Havn IKS er i strid med vedtak og interesser i kommunestyret i Haugesund.

Oppfølging av risiko

Forvaltningsrevisor er på bakgrunn av mottatt dokumentasjon av den oppfatning at risikoer i Karmsund Havn IKS ikke følges formelt opp av formannskapet eller kommunestyret i Haugesund kommune, og at kommunen heller ikke etterlever målsetningen om å behandle en årlig eierberetning.

Beslutningskjeden

Forvaltningsrevisor har i løpet av eierskapskontrollen avdekket tre forhold hvor den er grunn til å peke på manglende samsvar mellom den konkrete saksbehandlingen og krav som stilles i IKS-loven eller vedtak fattet av bystyret.

Rapportering etter målsetningen i eierskapsmeldingen av 2017

Det er avdekket at rapporteringen som finner sted mellom selskapet og kommunestyret er mangelfull i forhold til kommunen sin eierskapsmelding av 2017 og at det er i leddet mellom kommunestyret og representantskapet det mangler rapportering.

Etablering av virksomhet utenfor IKS-en sitt avtalte formål

Forvaltningsrevisor peker på at det er manglende samsvar mellom rutiner beskrevet i eierskapsstrategien om fravikelse av formålet i selskapet og IKS-loven sitt krav om behandling av formål i kommunestyret.

Formell behandling av økonomiplan for selskapet i samsvar med IKS-loven

Som det kommer frem over er det også manglende samsvar mellom kravene til behandling av økonomiplan i IKS-loven og prosessen i selskapet. Forvaltningsrevisors vurdering er at måten økonomiplanen behandles i selskapet er betryggende, men ikke formelt i samsvar med kravene i IKS-loven. Selskapet er blitt gjort

kjent med vurderingen og har opplyst om at de vil følge de formelle kravene i IKS-loven ved neste budsjettbehandling.

Anbefalinger

Vi anbefaler:

- ✓ Haugesund kommune å forankre formålet, med tanke på lufthavndrift, i deltakerkommunestyrene ved å gjøre nødvendige endringer i selskapsavtalen.
- ✓ Haugesund kommune å etablere rutiner for rapportering fra Karmsund Havn IKS til kommunestyret i samsvar med målsettingen i eierskapsmeldingen av 2017.
- ✓ Karmsund Havn IKS å etablere rutiner for å sikre korrekt formell behandling av økonomiplan i representantskapet i samsvar med IKS-loven.

I den grad formålet er ment å omfatte deltakelse, låneopptak eller investeringer i andre selskaper bør det tydeliggjøres i selskapsavtalen.

Innhold

1. Innledning	7
1.1 Bakgrunn og formål	7
1.2 Problemstillinger	7
1.3 Revisjonskriterier	8
1.4 Metode	8
2. Karmsund Havn IKS	9
2.1 Om selskapet	9
2.2 Eierstrategi, rammer og utvikling	9
2.3 Juridiske rammer – Interkommunalt selskap	11
3. Problemstillinger	14
3.1 Kartlegging av ivaretakelsen av kommunens interesser:	14
3.2 Dersom kommunens vedtak og forutsetninger ikke er ivaretatt i selskapet:	24
4. Anbefalinger	25
Uttalelse fra kommunedirektøren	26
Uttalelse fra Karmsund Havn IKS	27
Vedlegg 1 - Dokumentliste	28
Vedlegg 2 - Revisjonskriter	32

1. Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

Kontrollutvalget vedtok i møte 23.02.2021, sak 06/21 å bestille en eierskapskontroll av Karmsund Havn IKS fra KPMG.

Formålet med eierskapskontrollen er å undersøke om eierskapet i Karmsund Havn IKS blir ivaretatt i samsvar med Haugesund kommunes interesser – herunder om de økonomiske forholdene i selskapet ivaretar Haugesund kommune sine interesser, samt om risikoen for kommunen er tilstrekkelig ivaretatt.

Eierskapskontrollen er forbedringsorientert, og har som formål å gi anbefalinger om tiltak der det avdekkes forbedringsområder.

Prosjektet er avgrenset til Karmsund Havn IKS. Andre selskap kommunen eier/har eierandeler i er ikke omfattet av eierskapskontrollen.

Eierskapskontrollen gjennomføres i samsvar med RSK 002 Standard for eierskapskontroll fastsatt av styret i Norges kommunerevisorforbund.

1.2 Problemstillinger

På bakgrunn av formålet svarer eierskapskontrollen ut følgende problemstillinger:

1. Kartlegging av ivaretagelsen av kommunens interesser:
 - a. Er låneopptak i Karmsund Havn IKS gjort i samsvar med vedtak og forutsetninger i kommunestyret i Haugesund?
 - b. Er sikkerhetsstilling for låneopptak i tråd med kommunestyrets vedtak og interesser?
Herunder:
 - i. Definert egenkapital
 - ii. Pantsatte objekter
 - c. Er deltakeransvaret og -risikoen ivaretatt i samsvar med kommunestyrets vedtak og interesser?
 - i. Hvilket ansvar har kommunen dersom selskapet ikke evner å oppfylle sine forpliktelser?
 - d. Er selskapets konsernstruktur og investeringer i tråd med kommunestyrets vedtak og interesser?
 - e. Er Karmsund Havn sine investeringer i tilknytning til lokal lufthavn i samsvar med selskapets vedtekter, selskapsavtale og definerte forretningsområder?
 - f. Hvordan følges ovenfor nevnte risikoer opp overfor kommunestyret?
2. Dersom kommunens vedtak og forutsetninger ikke er ivaretatt i selskapet:
 - a. På hvilket ledd i beslutningskjeden settes kommunens interesser til side?

Intensjonen med problemstillingene er å først etablere i hvilken grad og på hvilke områder kommunens interesser er ivaretatt for deretter å eventuelt undersøke hvorfor kommunens interesser ikke er ivaretatt.

1.3 Revisjonskriterier

Til problemstillingene stilles det revisjonskriterier. Revisjonskriterier er de krav og normer som tilstand og/eller praksis i kommunen måles mot. Revisjonskriterier skal være aktuelle, relevante og gyldige for kommunen. Sentrale kilder til å utlede revisjonskriterier har vært:

- ✓ Lov om interkommunale selskap (IKS-loven)
- ✓ Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- ✓ Lov om havner og farvann (havne- og farvannsloven)
- ✓ KS sine anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll
- ✓ Vedtekter for Karmsund Havn IKS
- ✓ Samarbeidsavtale e.l. om Karmsund Havn IKS
- ✓ Kommunen sin eierskapsmelding
- ✓ Ev. andre vedtak i kommunestyret om Karmsund Havn IKS

1.4 Metode

Eierskapskontrollen er gjennomført i samsvar med krav i RSK002 Standard for eierskapskontroll¹.

For å svare ut problemstillingene er følgende teknikker brukt for å samle inn data:

- ✓ Dokumentinnsamling og analyse
- ✓ Intervju

Til grunn for rapporten ligger en gjennomgang og analyse av sentrale dokument opp mot revisjonskriteriene. Liste over mottatt og gjennomgått dokumentasjon er tatt inn i vedlegg 1.

Det er gjennomført intervju med 8 personer:

- ✓ Fire direktører i Karmsund Havn IKS
- ✓ Styreleder i Karmsund Havn IKS
- ✓ Rådmann i Haugesund kommune
- ✓ Ordfører i Haugesund kommune
- ✓ Gruppeleder i opposisjonen i Haugesund kommune

Intervju har vært en sentral informasjonskilde, og utvalget av personer er basert på forventet informasjonsverdi, personene sin erfaring og formelt ansvar i forhold til forvaltningsrevisjonen sitt formål og problemstillinger. Formålet med intervjuene har vært å få utfyllende og supplerende informasjon til dokumentasjonen vi har mottatt fra kommunen. Data fra intervjuene er verifisert av respondentene, som vil si at respondentene har fått mulighet til å lese gjennom referatene og gjøre eventuelle korrigeringer.

Datainnsamlingen ble avsluttet 21.05.2021. Rapport er sendt kommunen og selskapet til uttale den 20.05.2021, med endelig høringsfrist den 03.06.2021.

¹ Utgitt av Norges Kommunerevisorforbund

2. Karmsund Havn IKS

Under beskriver vi kort selskapet, forventninger til selskapet i eierskapsstrategien og rammene for selskapets virksomhet slik de er definert i lov om interkommunale selskap.

2.1 Om selskapet

Karmsund Havn IKS er et interkommunalt selskap (IKS) og eies av de seks kommunene Haugesund, Karmøy, Tysvær, Bømlo, Sveio og Bokn. Haugesund og Karmøy kommune har de største eierandelene i selskapet med 38,46 % hver. Samlet regnes hele havneområdet som Norges tredje største, målt i godsomslag – med over 42 000 anløp årlig.

Selskapet ivaretar all offentlig havnedrift for eierkommunenes sjøområder gjennom felles havnestyre i henhold til gjeldende selskapsavtale. Havnestyret består av fem representanter og tre varamedlemmer som er oppnevnt etter kriterier fastsatt i eierstrategien til selskapet. Videre har eierkommunene valgt et havneråd som er delegert myndighet til å gjøre endelig vedtak i saker som etter Havne- og farvannsloven hører inn under kommunestyret. Havnerådet består av seks medlemmer, hvorav hver enkelt deltakerkommune er representert ved et medlem med vara. Havnerådet er representantskap for Karmsund Havn IKS i samsvar med reglene i IKS-loven.

Av årsrapporten for 2019 fremkommer det at en målsetting for styret er å gjøre selskapet til et konkurransedyktig alternativ for transportnæringen. I tillegg er det fokus på at selskapet skal ha sunn økonomi. I 2019 hadde selskapet en økonomisk vekst på 39 % fra 2018 hvor salg av Kopervik Havn utgjorde en stor andel av økningen. Sett bort fra dette salget hadde selskapet en økonomisk vekst på 4,9 %.

Karmsund Havn IKS reguleres av lov om interkommunale selskaper (IKS-loven). Loven definerer interkommunale selskap som et selskap hvor alle deltakerne er kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper som ikke er organisert som aksje- eller allmennaksjeselskap.

2.2 Eierstrategi, rammer og utvikling

Eierkommunene til Karmsund Havn har utarbeidet en felles eierstrategi for selskapet. Hensikten med en felles eierstrategi er å samordne eiernes forventninger og gi klare og forutsigbare styringssignaler til selskapet. Eierskapsstrategien skal være en plattform for dialog mellom politisk og administrativ ledelse i eierkommunene og selskapet (representert ved styret).

I følge eierstrategien er virksomhetsområdene til selskapet:

- 1) Gods-stykkogods- og bulktransport
- 2) Nasjonal fiskerihavn (Husøy)
- 3) Offshore og subsea
- 4) Hurtigbåter og ferjer
- 5) Sjøbasert eiendomsutvikling
- 6) Sjøbasert eiendomsutvikling
- 7) Opplagstjenester
- 8) Småbåttrafikk
- 9) Offentlig forvaltning av sjøområdet

I følge eierstrategien er kommunenes eiermotiv utover det lovpålagte samfunnsøkonomisk. Under følger en konkret gjengivelse av de mest sentrale punktene i kommunenes eierskapsstrategi for Karmsund Havn IKS, knyttet til problemstillingene i eierskapskontrollen.

«Kjernevirksomheten defineres som drift av havneområdet, og har en klar synergi med kommunenes virksomhet og politiske målsetninger, som bidrar til å gjøre regionen til et attraktivt sted for næringsliv, bosetting og turisme.

Selskapets kjernevirksomhet skal være "havneoperatør" og leverandør av havnerelaterte tjenester.

Det er viktig for risikostyringen at deltakerkommunene aktivt avgrensar Selskapets virksomhet ut over lovens virkeområde. Formålet definerer hvilket virksomhetsområde selskapets aktiviteter må holde seg innenfor. Dette avgrensar deltakerkommunenes investering og gir mulighet til å differensiere risiko mellom flere investeringer i f.eks. andre typer virksomhetsområder. Virksomhet som går utenfor selskapets formål vil kreve en beslutning av deltakerkommunene i representantskapet. Beslutninger utenfor Selskapets formål må styret derfor forankre i Selskapets representantskap, som er nærmere de folkevalgte organ i deltakerkommunene.

Kommuneloven setter ikke grenser for hva kommunen kan involvere seg i utenfor offentlighetsområdet. Når et offentlig organ opptre utenfor offentlighetsområdet gjelder i hovedsak privatrettslige regler. Et offentlig organ kan oppnå god avkastning på næringsvirksomhet, men kan ikke utnytte en gunstig markedsposisjon.

[...]

Eiendomsforvaltning og utvikling representerer et viktig inntekts- og vekstområde for Selskapet. Eiendomsforvaltning er ikke omtalt i Selskapets formål. Havne- og farvannsloven setter begrensninger for annen virksomhet. "Havnekapitalen kan ikke nyttes til andre formål enn havnevirksomhet, herunder drift, vedlikehold, utbedring, utbygging og utvikling, samt utøvelse av offentlig myndighet etter bestemmelser eller i medhold av loven her og tilrettelegging for sikkerhet og fremkommelighet i kommunens sjøområder", (jmf. § 48. Forvaltning av havnekapitalen).

Eiendomsforvaltning og eiendomsutvikling hvor formålet er å møte behov innenfor havne- og sjørelatert virksomhet, tillates. All annen virksomhet faller utenfor Selskapets formål. Er det tvil om nye engasjementer er utenfor, pålegges Selskapet å gjøre en objektiv juridisk vurdering.

[...]

Havnekapitalen kan også investeres i andre transportsystemer om det gir fordel for havnedriften eller sjøtransporten (jf. forarbeidene til Havne- og farvannsloven). Departementet kan gi dispensasjon fra loven og gi tilgang til utbytte.

[...]

Selskapsformen er interkommunalt selskap (IKS) og reguleres av Lov om interkommunale selskaper. Lovgivningene er mye lik aksjelovgivningene, men har klare forskjeller. Viktigste er at eierne, juridisk kalt "deltakerne", har et økonomiskdelt ansvar for selskapets forpliktelser i henhold til eierandel.

[...]

Eierne har godkjent en låneramme for Selskapet på inntil 600 mill². Vedtaket er forankret i de respektive kommunestyre. Den enkelte eier i et IKS hefter ubegrenset for sin eierandel av selskapets forpliktelser. Inntil videre er deltakerkommunene enige om ikke utvide lånerammen.

² Strategien er fra 2016 og lånerammen er nå økt til 800 millioner.

[...]

Det forutsettes at investeringer er basert på forretningsmessige prinsipper, og prioritering av de antatt mest lønnsomme prosjektene. Eventuelle prosjekter som ikke tilfredsstiller selskapets bedriftsøkonomiske avkastningskrav, men som Selskapet mener har positiv samfunnsøkonomisk verdi, skal legges fram for deltaker kommunene for avklaring. Dette vil typisk være investeringer i større infrastrukturprosjekter og ny miljøteknologi.

[...]

Styringsparametere basert på samfunnsøkonomisk verdimaksimering er sammensatte. Blandes samfunnsmotiverte investeringer og forretningsmessig investeringer med definert avkastningskrav, kan det oppstå motstridene styringssignaler. Deltakerkommunene er derfor enige i at beslutninger om større samfunnsmotiverte investeringer legges til representantskapet (havnerådet), og den forretningsrelaterte havnevirksomheten tillegges styret.

[...]

Forståelsen av samfunnsøkonomisk verdiskaping er knyttet til vekst i regionens Samlede økonomi, hvor vekst i antall arbeidsplasser er en sterk indikator.

Samfunnsøkonomiske analyser/ringvirkningsanalyser kan gi et godt vurderingsgrunnlag.

[...]

Representantskapet er det formelle eierorganet hvor eierbeslutninger tas, og er det øverste beslutningsorgan i selskapet på samme måte som generalforsamlingen har i et aksjeselskap.»

2.3 Juridiske rammer – Interkommunalt selskap

Da selskapet er delegert myndighet fra kommunen etter reglene i havne- og farvannsloven er det stilt krav i havne- og farvannsloven om at selskapet enten må organiseres som IKS eller i samsvar med bestemmelsene om interkommunalt samarbeid i kommuneloven. For Karmsund Havn IKS er IKS-lovens løsning valgt.

IKS-loven legger rammer for driften av selskapet som selskapet, kommunen og tredjepart er og kan bli bundet av. Under vil vi kort orientere om noen av rammene.

2.3.1 Formål

Selskapet skal ha et formål som er definert i selskapsavtalen. Selskapsavtalen er det styrende dokumentet for selskapet og må behandles av de deltakende kommunens respektive kommunestyre. Det er ikke anledning til å delegerer denne beslutningskompetansen til andre. Rekkevidden av formålet er omtalt i forarbeidene til loven, og departementet skriver der at:

«Det må fremgå av selskapsavtalen hva som skal være selskapets formål, dvs. den virksomhet selskapet skal drive. Formålet angir den ytre rammen for selskapets virksomhet og må derfor angi en saklig begrensning for hva selskapet kan drive med. Angivelse av selskapets formål vil avspeile de oppgaver deltakerne har tillagt selskapet.

Ved fastsettelsen av formålsbestemmelsen vil deltakerne derfor måtte vurdere hvor stor frihet de ønsker at selskapets styrende organer skal ha når det gjelder virksomhetens omfang og art. Det må i denne forbindelse også legges vekt på at endringer i formålsangivelsen – dersom det viser seg nødvendig – må behandles som en endring i selskapsavtalen som krever tilslutning fra samtlige deltakere. En for snever formålsangivelse kan derfor være en u hensiktsmessig binding av styrets ledelse av selskapet»

Som det går frem av forarbeidene er selskapet bundet av formålet og kan ikke operere utenfor det angitte formålet.

Det er videre vesentlig for et IKS at styret har ansvar for at selskapet ikke opererer utenfor formålet. Det følger direkte av ordlyden i lovens § 13 om styrets myndighet. Sammenstilt med reglene om erstatningsansvar i lovens § 38 kan en si at det enkelte styremedlem kan bli ansvarlig for eventuelle tap som oppstår som en følge av at selskapet opererer utenfor det formålet som følger av selskapsavtalen. Ansvaret blir heller ikke direkte ekstingvert³ av at representantskapet godtar virksomhet som er utenfor formålet. Selv om en slik beslutning i det konkrete tilfellet kan virke inn på ansvars plasseringen.

Representantskapet har ikke en definert rolle med tanke på formål etter IKS-loven. Om en ser for seg et ordinært aksjeselskap der formålet kan defineres av generalforsamlingen er det videre klart at representantskapet ikke har tilsvarende myndighet. De fullmakter som tradisjonelt sett vil ligge til en generalforsamling i et aksjeselskap er delt mellom representantskapet og de respektive kommunestyrene i et IKS. Av den grunn er det slik at representantskapet ikke har noen klart definert rolle med tanke på selskapets formål.

Kort oppsummert er det slik at styret har ansvar for at selskapet følger formålet slik det er fastsatt av de respektive kommunestyrene i selskapsavtalen. Ansvaret er personlig og uavhengig av om representantskapet har en videre forståelse av formålet enn styret og kommunestyrene.

2.3.2 Deltakeransvar

Hvilket ansvar den enkelte deltakerkommunen har er definert i lovens § 3, som viser til eierandelen slik den fremgår av selskapsavtalen. Det følger av lovens § 4 at eierandelen skal fremgå av selskapsavtalen.

Deltakeransvaret i seg selv er ubegrenset. Det er altså ingen øvre numerisk grense for det ansvar den enkelte kommune kan ta på seg, men loven har tre relevante reguleringer som i realiteten begrenser den enkelte kommunes ansvar.

For det første er deltakeransvaret ikke større enn tilsvarende den andel deltakerkommunen eier i selskapet. En kommune som eier 50 % av et selskap som er insolvent med utestående på 100 millioner vil derfor ikke kunne hefte for mere enn 50 millioner.

For det andre inneholder loven en bestemmelse som begrenser selskapets mulighet til å ta opp lån. Selskapet kan ikke ta opp lån som overstiger en ramme fastsatt i selskapsavtalen. Som nevnt over må selskapsavtalen behandles av de respektive kommunestyrene selv.

Dersom selskapet tar opp mer lån enn det som følger av selskapsavtalen vil låneavtalen(e) være ugyldige etter loven og kommunen vil da heller ikke kunne kreves for den utestående gjelden over den andelen kommune hefter for i samsvar med taket.

En kommune som eier 50 % av et selskap der lånetaket er 100 millioner vil altså ikke hefte for mere enn 50 millioner dersom selskapet er insolvent, selv om selskapet skulle ha tatt opp lån på 200 millioner.

Det skal nevnes at bestemmelsen gjelder selskapet mulighet til å ta opp lån og ikke selskapets mulighet til å pådra seg forpliktelser som ikke er lån. Blir selskapet erstatningspliktig for en skade vil heftelsen kunne overstige lånetaket.

For det tredje er selskapet avskåret fra å stille sikkerhet for andre. På den måten er også selskapets eiendeler skjermet for at kreditorer skal kunne gjøre beslag i eiendeler i selskapet på grunn av forhold som ikke ligger i selskapet selv. Forbudet mot å stille sikkerhet for andre gjelder også i forhold til egne datterselskap og andre kontrollerte enheter.

³ faller bort som en følge av noe annet

2.3.3 Selskapets myndighet

Innenfor formålet har selskapet selv vidt spillerom for å nettopp oppnå formålet. Det er ikke hindre for at selskapet kan eie andre selskap. Selskap som inngår i IKS-et sin struktur vil ikke være omfattet av forbudet mot sikkerhetsstillelse eller lånetaket så lenge det ikke etableres heftelser på IKS-et. Et aksjeselskap som er eid av et IKS vil for eksempele selv kunne ta opp lån og avtale heftelser som går på siden av IKS-et. Heftelsene vil da, som nevnt over, derimot ikke være heftelser overfor IKS-et.

Selskapet vil være forhindret fra å delta i selskaper som ikke er omfattet av rammene i formålet. Et IKS som har som eksklusivt formål å drive barnehage på en geografisk lokasjon kan for eksempel ikke samtidig investere i en hotell et annet sted under påskudd av at det vil bedre økonomien i barnehagen.

2.3.4 Eiendom

IKS-loven stiller også et særegent krav om at vedtak om salg av fast eiendom må vedtas av representantskapet etter forslag fra styret. I kravet ligger at representantskapet ikke kan vedta salg av fast eiendom på eget grunnlag og at styret må hente godkjenning fra representantskapet før styret kan selge fast eiendom.

3. Problemstillinger

Under behandler vi de konkrete problemstillingene kontrollutvalget har bedt forvaltningsrevisor undersøke i forbindelse med eierskapskontrollen.

3.1 Kartlegging av ivaretagelsen av kommunens interesser:

Kommunestyret (bystyret) har behandlet Eierstrategi, selskapsavtale (vedtekter) og instruks for valgkomité i for Karmsund Havn IKS (PS 16/88) og sak om heving av låneramme (PS 18/41). I forbindelse med forvaltningsrevisjonen er disse vedtakene lagt til grunn som uttrykk for kommunestyrets interesser i selskapet.

Det går frem av eierstrategien at Karmsund Havn IKS skal styres etter samfunns- og forretningsrelaterte interesser. Førstnevnte skal behandles av representantskapet mens sistnevnte hører inn under styret.

3.1.1 Er låneopptak i Karmsund Havn IKS gjort i samsvar med vedtak og forutsetninger i kommunestyret i Haugesund?

Det følger av IKS-loven⁴ at selskapet bare kan ta opp lån dersom dette er fastsatt i selskapsavtalen. Det er videre et krav at avtalen skal inneholde et tak for selskapets samlede låneopptak. Dersom det er inngått avtale i strid med bestemmelsen om låneopptak følger det av IKS-loven at avtalen er ugyldig⁵.

IKS-loven⁶ stiller krav om at selskapsavtalen skal vedtas av kommunestyret selv – med «selv» menes at vedtakskompetansen ikke kan delegeres til andre.

Karmsund Havn IKS sin selskapsavtale er det samme som vedtektene for selskapet. I vedtektenes § 7 femte ledd er det bestemt en øvre grense for låneopptak på NOK 800 millioner.

Låneopptaket i Karmsund Havn IKS var per 31. desember 2020 på NOK 689,5 millioner.

Det følger av IKS-loven at representantskapet skal vedta økonomiplan for selskapet en gang i året. Planen skal inneholde en oversikt over selskapets samlede gjeldsbyrde og utgifter til renter og avdrag i en planperiode på de neste fire budsjettår.

Det er et formelt skille mellom låneopptak gjort i Karmsund Havn IKS og i enheter Karmsund Havn IKS har eierskap i. Låneopptak i datterselskapene til IKS-et er ikke omfattet av grensen på 800 millioner i låneopptak fastsatt i selskapsavtalen.

Alle lån i datterselskap og andre selskap IKS investerer i gjøres for de respektive sine selskap sin egen regning og risiko. Karmsund Havn IKS kan ikke lovlig stille sikkerhet eller garantere for andre

⁴ Jf. § 22 første ledd.

⁵ Jf. § 22 åttende ledd.

⁶ Jf. § 4 første ledd.

rettssubjekters lån, og den type lån/forpliktelser i andre selskap inngår ikke i vurderinger om låneopptak i Karmsund Havn IKS.

I selskapets årsregnskap stilles gjelden opp både for Karmsund Havn IKS (morselskapet) og for konsernet som helhet. Det er kun gjelden som fremgår av morselskapet som er omfattet av reglene i IKS-loven. Den samlede gjelden i konsernregnskapet er kun en regnskapsmessig presentasjon.

Vi har ikke funnet økonomiplanen som egen sak i dokumentasjonen som er oversendt for 2018, 2019 eller 2020. Ved stikkprøvekontroll av behandling av budsjett for 2021 (Havnerådssak 21/20) fant forvaltningsrevisor heller ikke økonomiplanen i saksdokumentene.

I samtale med forvaltningsrevisor avklarte selskapet at økonomiplanen, med det innhold som fremgår av IKS-loven § 20 blir lagt frem for eierskapsmøtene i selskapet. Disse møtene består av representantskapet og kommunedirektørene i deltakerkommunene. Forvaltningsrevisor undersøkte sakspapirene for eierskapsmøte 28. november 2018 uten å finne mangler i forhold til kravene til innhold i IKS-loven § 20.

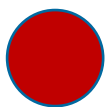
3.1.1.1 Vurdering

Forvaltningsrevisjon har ikke gjort funn som tyder på at låneopptak i Karmsund Havn IKS er i strid med vedtak og forutsetninger i kommunestyret i Haugesund.

Forvaltningsrevisor har vurdert mangelen på vedtak av økonomiplan i samsvar med kravene i IKS-loven § 20 som en mangel. Mangelen er i realiteten avhjulpet med den faktiske behandlingen, men saksbehandlingskravene i IKS-loven må etter forvaltningsrevisors syn likevel oppfylles.

Den begrensningen selskapet har for opptak av lån etter selskapsavtalen omfatter ikke låneopptak i datterselskapene. Dersom kommunen ønsker å begrense selskapets mulighet til å ta opp lån i datterselskapene bør kommunen vurdere å endre selskapsavtalen.

3.1.2 Er selskapets konsernstruktur og investeringer i tråd med kommunestyrets vedtak og interesser?

IKS-loven inneholder ingen bestemmelser om «konsern». For eierskapskontrollen sin del har vi lagt til grunn at det med «konsern» siktes til konserndefinisjonen i regnskapsloven.

Det følger av IKS-loven⁷ at selskapets formål skal være del av selskapsavtalen. Selskapsavtalen skal behandles av kommunestyret selv hvor formuleringen «selv» hindrer delegasjon. I forarbeidene er bestemmelsen om formål omtalt slik:

«Det må fremgå av selskapsavtalen hva som skal være selskapets formål, dvs. den virksomhet selskapet skal drive. Formålet angir den ytre rammen for selskapets virksomhet og må derfor angi en saklig begrensning for hva selskapet kan drive med. Angivelse av selskapets formål vil avspeile de oppgaver deltakerne har tillagt selskapet.»

Ved fastsettelsen av formålsbestemmelsen vil deltakerne derfor måtte vurdere hvor stor frihet de ønsker at selskapets styrende organer skal ha når det gjelder virksomhetens omfang og art. Det må i denne forbindelse også legges vekt på at endringer i formålsangivelsen – dersom det viser seg nødvendig – må behandles som en endring i selskapsavtalen som krever tilslutning fra samtlige deltakere. En for snever formålsangivelse kan derfor være en uhensiktsmessig binding av styrets ledelse av selskapet.»

Karmsund Havn IKS sitt formål fremgår av selskapsavtalen § 3:

«Selskapets formål er effektiv og sikker forvaltning av havnevirksomhet på vegne av de kommuner som er deltakere, jfr. selskapsavtalens §4, og ivareta disse kommuners oppgaver, rettigheter og forpliktelser i samsvar med den til enhver tid gjeldene havne- og farvannslovgivning.»

⁷ Jf. § 4 tredje ledd nummer tre.

Selskapet skal arbeide for framtidsrettet og konkurransedyktig utvikling av sjøtransportsystemet for personer og gods, tilrettelegge for sjøbasert næringsutvikling, herunder naturlig tilhørende eiendomsutvikling, og tilrettelegge for synergier med landbasert næringsutvikling.»

I forbindelse med selskapets investering i lufthavndrift ble det gjennomført en intern juridisk vurdering av om investeringen var innenfor formålet eller ikke (notat av 14. mars 2018). I notatet er det foreslått en praktisk tilnærming:

«Det vil dermed bli et tolkningsspørsmål om investering i driftsselskap for flyplassdrift vil falle innenfor selskapsvedtektenes formål. Vil flyplassdrift være med på å oppfylle formålet? Rent praktisk kan man ha en tilnærming om at drift av flyplassen er med på å opprettholde havnens mål om å tilby et attraktivt tilbud til havnens brukere, og samtidig utvikle havnen til et moderne logistikk-knutepunkt.»

I eierstrategien er formålet til selskapet blant annet omtalt på følgende måte:

«Det viktig for risikostyringen at deltakerkommunene aktivt avgrenser Selskapets virksomhet ut over lovens virkeområde. Formålet definerer hvilket virksomhetsområde selskapets aktiviteter må holde seg innenfor. Dette avgrenser deltakerkommunenes investering og gir mulighet til å differensiere risiko mellom flere investeringer i f.eks. andre typer virksomhetsområder. Virksomhet som går utenfor selskapets formål vil kreve en beslutning av deltakerkommunene i representantskapet. Beslutninger utenfor Selskapets formål må styret derfor forankre i Selskapets representantskap, som er nærmere de folkevalgte organ i deltakerkommunene.

[...]

Eiendomsforvaltning og eiendomsutvikling hvor formålet er å møte behov innenfor havne- og sjørelatert virksomhet, tillates. All annen virksomhet faller utenfor Selskapets formål. Er det tvil om nye engasjementer er utenfor, pålegges Selskapet å gjøre en objektiv juridisk vurdering.»

Eierstrategien har også et eget kapittel om formål med eierskapet (eiermotiv) som beskriver hvilke motiver deltakerkommunene har hatt for å gå inn i samarbeidet om Karmsund Havn IKS. Blant annet blir det beskrevet at:

«Utgangspunktet for kommunenes eiermotiv er å i varta et lovpålagt forvaltningsansvar på en kostnadseffektiv og sikker måte, gjennom stordriftsfordeler mellom kommune. Havnene har en klar samfunnsfunksjon, og det sjøbaserte transportnettverket må sees i sammenheng med andre transportsystemer for veitrafikk og luftfart for å oppnå mest mulig sømløs transport av personer og varer. Havnene har derfor også en klar næringsfunksjon.»

Notatet av 14. mars 2018 inneholder også en vurdering av bruk av havnekapitalen.

Havnerådet behandlet saken i møtet 20. mars 2018 (se vedtak under i 3.1.5). Den juridiske vurderingen er ikke omtalt i seg selv, men det må antas at representantskapet anså investeringen for å være innenfor formålet.

I intervjuer er det gitt klart uttrykk for at investeringen i lufthavndrift var politisk styrt. Forvaltningsrevisor har fått oversendt utskrift av e-post og et udatert brev hvor ordførerne i Karmøy, Haugesund, Bømlo, Tysvær, Sveio og Bokn kommuner bekrefter at de ønsket at Karmsund Havn IKS skulle gå inn som medeiere om LUB og Widerøe får konsesjon for å drive flyplassen. Brevet er ikke fysisk signert.

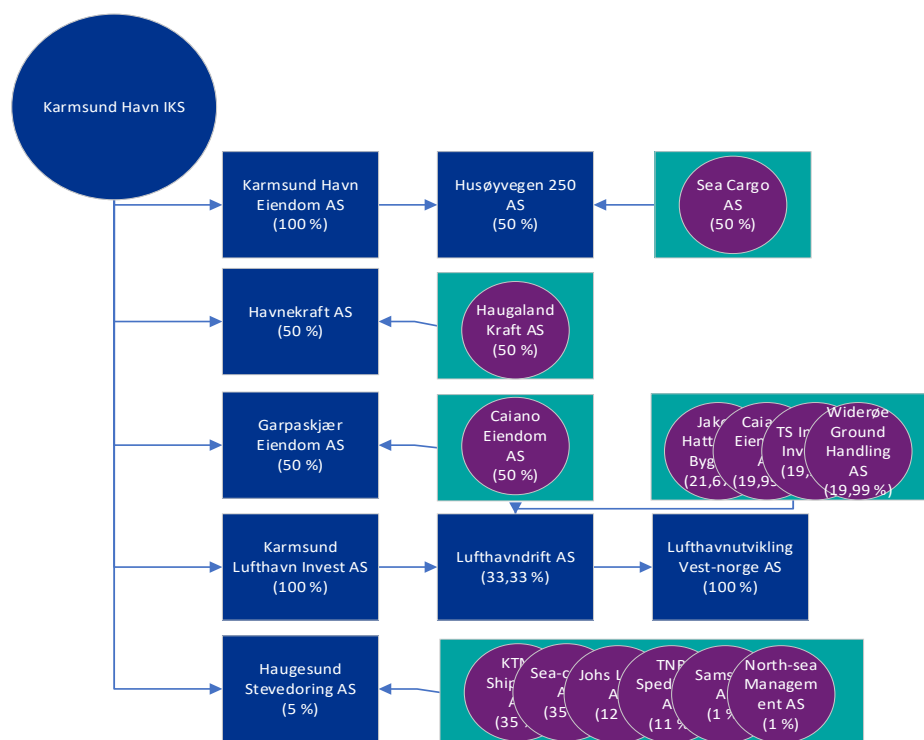
Opposisjonen i kommunen har gitt uttrykk for at investeringen synes fornuftig. Opposisjonen har samtidig stilt spørsmål ved om det ikke skulle vært gitt informasjon om investeringen til Formannskapet eller Kommunestyret. Styrets myndighet reguleres også av IKS-loven og er beskrevet slik i lovens § 13:

«Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en tilfredsstillende organisasjon av selskapets virksomhet. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet, og skal sørge for at bokføringen og formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll.

Styret skal føre tilsyn med daglig leders ledelse av virksomheten.»

Det følger direkte av ordlyden i bestemmelsen at det er styret, og ikke representantskapet, som har ansvaret for at selskapet drives i samsvar med formålet definert av deltakerkommunene i selskapsavtalen.

Selskapsstrukturen er slik:

Figur 1: Oversikt over strukturen i Karmsund Havn IKS

3.1.2.1 Vurdering

De enkelte selskapene som inngår i strukturen er vurdert av forvaltningsrevisor i forhold til selskapets formål slik det går frem av selskapsavtalen.

Selskap	Formål	Sammenheng med formålet i Karmsund Havn IKS	Vurdering
Karmsund Havn Eiendom AS	Gjennom hel - eller deleide selskaper eller ved samarbeid med andre virksomheter, å eie og drifte eiendommer.	«naturlig tilhørende eiendomsutvikling»	Samsvarer med formål
- Husøyvegen 250 AS	Eie, utleie, utvikling og drift av fast eiendom og hva som naturlig står i den forbindelse.	«naturlig tilhørende eiendomsutvikling»	Samsvarer med formål
Havnekraft AS	Utvikle, eie og drifte anlegg for forsyning av skip med miljøvennlig energi, samt virksomhet knyttet til dette.	«framtdsrettet og konkurransedyktig utvikling av sjøtransportsystemet»	Samsvarer med formål

Garpaskjær eiendom AS	Eie, drift og utvikling av fast eiendom samt virksomhet som naturlig knyttes til dette.	«naturlig tilhørende eiendomsutvikling»	Samsvarer med formål
Karmsund Lufthavn Invest AS	Gjennom hel - eller deleide selskaper eller ved samarbeid med andre virksomheter, å legge til rette for en effektiv drift av lufthavnen, for således å forbedre transport og infrastruktur, og bidra til havnens mål om å bli et attraktivt og moderne logistikknutepunkt.	«framtidrettet og konkurransedyktig utvikling av sjøtransportssystemet»	Formålets formulering sammenfaller ikke med selskapets reelle aktivitet. Forvaltningsrevisors vurdering er derfor at det reelle formålet ikke sammenfaller med formålet i Karmsund Havn IKS
- Lufthavndrift AS	Selskapets virksomhet er tjenesteytelse, handel og produksjon med formål å legge til rette for økt trafikk over Haugesund Lufthavn, Karmøy, herunder økt næringsutvikling i forbindelse med lufthavnen, samt annen virksomhet som naturlig faller inn under dette.		
- - Lufthavnutvikling Vest-Norge AS	Utvikling av vår regionale flyplass, Haugesund Lufthavn, Karmøy for å styrke tilbudet til næringsliv og innbyggere i regionen.		
Haugesund Stevdoring AS	Stevdoring-tjenester til konkurransedyktige priser. Tjenestene skal omfatte lossing fra fartøy til depot på kai, tjenester knyttet til oppbevaring på kai og tjenester knyttet til overføring fra depot til kjøretøy, og vice versa, samt tjenester som står i nær sammenheng med nevnte tjenester. Selskapet har som formål at de tjenester som tilbys skal bidra til vekst i sjøtransporten til og fra Haugalandregionen.	«tilrettelegge for sjøbasert næringsutvikling»	Samsvarer med formål

Forvaltningsrevisors vurdering er at formålet med luftahavndriften faller utenfor formålet for Karmsund Havn IKS slik det er definert i samarbeidsavtalen for selskapet. Formuleringen «*det sjøbaserte transportnettverket må sees i sammenheng med andre transportsystemer for veitrafikk og luftfart for å oppnå mest mulig sømløs transport av personer og varer*» i eierskapsstrategiens angivelse av eiermotiv tyder etter vårt syn på at luftfart ligger i samme kategori overfor havneselskapet som veitrafikk. Investeringer i lufthavntrafikk på Helganes kan slik sett sammenlignes med investeringer i forbindelse med E134/E39 eller riksveinettet i regionen.

Forvaltningsrevisor er kjent med betydningen av lufthavn for havner. Det er heller ikke ukjent at havner investerer i ekstern infrastruktur for å sikre havnen som en transport-HUB. Vurderingen av Karmsund Havn IKS sin investering i lufthavnen innebærer ikke en vurdering av hva en havn kan eller bør investere i. Vurderingen er utelukkende knyttet til begrensinger selskapets avtalte formål (i selskapsavtalen) setter for virksomheten og betydningen av formålet i samsvar med IKS-loven.

IKS-lovens system er at styret skal gjøre den endelige vurderingen av om virksomheten opererer innenfor formålet i avtalen. Det er styrets ansvar å vurdere om lufthavndrift er innenfor formålet til selskapet eller ikke. Dersom styret er kommet til at lufthavndrift ikke er omfattet av formålet er det videre styrets ansvar å enten avvise investeringen eller be deltakerkommunene endre formålet til selskapet.

I eierskapsstrategien til Karmsund Havn IKS er det lagt opp til at vurdering av formålet kan gjøres av representantskapet og at representantskapet kan tillate virksomhet som faller utenfor formålet. Representantskapet har gjort en vurdering av lufthavndriften og gitt sin tilslutning til driften. Ønsket om investeringen i lufthavndrift stammer fra ordførerne i deltakerkommunene i form av et brev til Karmsund Havn IKS. Brevet er opplyst å komme fra eierne. Vi har ikke fått tilsendt dokumentasjon på at dette er behandlet i kommunestyret.

IKS-loven er overordnet eierskapsstrategien og det er derfor forvaltningsrevisors vurdering at samsvaret mellom de to dokumentene må sikres med at eierskapsstrategien følger IKS-lovens system.

Det er forklart for forvaltningsrevisor at det har blitt gjennomført politiske sonderinger utenfor de formelle, demokratiske organer som indikerer at det i realiteten har vært politisk dekning for investeringen. Forvaltningsrevisor vil likevel peke på at avtaler og forståelser som oppnås utenfor de formelle politiske organer ikke oppfyller kravene til saksbehandling i relevant lovverk.

Forvaltningsrevisor er av den oppfatning at saksbehandlingen ikke oppfyller allmenne forventninger til god eierstyring. Kommunestyret må i sine forventninger kunne legge til grunn at IKS lovens bestemmelser i relasjon til endring av formål må etterleves selv om eierskapsstrategien på dette punktet har inntatt en delegasjonsfullmakt.

Vi presiserer at våre vurderinger utelukkende er gjort i forhold til om kommunestyrets interesser er ivaretatt i forhold til at utvidelse av formålet skulle vært behandlet i bystyret. Det faller utenfor mandatet i denne rapport å vurdere konsekvenser av at IKS-lovens bestemmelser om endring av formål etter vår mening ikke er fulgt.

Forvaltningsrevisor har ikke vurdert bruk av havnekapitalen, da det er vurdert å være utenfor mandatet for eierskapskontrollen.

3.1.3 Er sikkerhetsstillelse for låneopptak i tråd med kommunestyrets vedtak og interesser? Herunder definert egenkapital og pantsatte objekter

Det følger av IKS-loven⁸ at selskapet ikke kan pantsette sine eiendeler til sikkerhet for andres økonomiske forpliktelser. Bestemmelsen omfatter også datterselskapet. Dersom det er inngått avtale i strid med bestemmelsen om sikkerhet følger det av IKS-loven at avtalen er ugyldig⁹.

Representanter for selskapet har i intervju med forvaltningsrevisor fortalt at det ikke er tatt pant i objekter i Karmsund Havn IKS. Forvaltningsrevisor har gjennomført stikkprøvekontroll av grunnboksinformasjon på følgende eiendommer (Kommune/Gnr/Bnr):

✓ 1106/26/1538

✓ 1106/28/1053

⁸ Jf. § 22 sjette ledd.

⁹ Jf. § 22 åttende ledd.

- ✓ 1106/28/1193
- ✓ 1149/86/237
- ✓ 1149/86/238
- ✓ 1149/86/239
- ✓ 1149/86/248¹⁰

Det er ikke funnet tinglyst pantsettelse på noen av eiendommene. Det er heller ikke funnet pante- eller sikringsbestemmelser i låneavtalene vi har fått oversendt fra selskapet.

I datterselskapene har vi gjennomført stikkprøvekontroll av grunnboksinformasjon på følgende eiendommer (Kommune/Gnr/Bnr):

- ✓ 1106/39/6 (*)
- ✓ 1106/39/323 (*)
- ✓ 1149/86/212 (**)

* Eiendomsretten er registrert på Garpeskjær Eiendom AS hvor Karmsund Havn IKS eier 50 % av selskapet og Caiano Eiendom AS 50 %. Begge eiendommene er tinglyst felles pantsatt 17.08.2011 i pantedokument med en verdi på NOK 300 millioner.

** Eiendomsretten er registrert på Husøyvegen 250 AS hvor Karmsund Havn IKS eier 50 % av selskapet gjennom Karmsund Havn Eiendom AS (100 % eid av Karmsund Havn IKS) og Sea-cargo AS 50 %. Eiendommen er tinglyst pantsatt 25.10.2018 i pantedokument med en verdi på NOK 100 millioner.

3.1.3.1 Vurdering

Forvaltningsrevisor har ikke gjort funn som tyder på at sikkerhetsstillelse for låneopptak i Karmsund Havn IKS er i strid med vedtak i kommunestyret i Haugesund.

3.1.4 Er deltakeransvaret og -risikoen ivaretatt i samsvar med kommunestyrets vedtak og interesser?

Det følger av IKS-loven¹¹ at deltakeransvaret er ubegrenset for en prosent- eller brøkdel av selskapets forpliktelser. Med mindre annet fremgår av selskapsavtalen svarer deltakerkommunen sitt ansvar til eierandelen i selskapet.

Det følger av selskapsavtalen¹² at Haugesund kommune sin eierandel er 38,46 %, og videre at deltakeransvaret er sammenfallende med eierandelen.

De samlede bokførte verdier er per 31. desember 2020 opplyst til NOK 779 millioner. Selskapet opplyser selv at de har en estimert merverdi på NOK 1.594 millioner utover bokført verdi. Forvaltningsrevisor har ikke funnet det nødvendig å undersøke opplysningene nærmere. Samlet gjeld er på samme tidspunkt bokført til NOK 700 millioner.

Selskapet opplyser at leieavtaler selskapet inngår med leietakere er sikret i konsern hos leietaker og at det er avtalt sikring mot dekning av anskaffelseskostnaden på bygningsmasse som etableres for utleie.

¹⁰ Det er registrert en heftelse om at «Karmøy kommunes salgsvilkår gjelder med flere bestemmelser» på denne eiendommen.

¹¹ Jf. § 3 første ledd.

¹² Jf. § 4 første ledd.

3.1.4.1 Hvilket ansvar har kommunen dersom selskapet ikke evner å oppfylle sine forpliktelser?

Haugesund kommune hefter ubegrenset for 38,46 % av Karmsund Havn IKS sine forpliktelser.

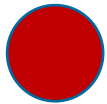
Av de forpliktelsene Haugesund kommune kan hefte for inngår lån og andre fordringer på selskapet. Selskapets mulighet til å ta opp lån er begrenset av selskapsavtalen og IKS-loven til totalt 800 millioner. Det følger av IKS-loven¹³ at låneavtaler som overstiger lånetaket er ugyldig. Haugesund kommune sitt ansvar er her begrenset til NOK 307.68 millioner.

Kommunen har videre ansvar for forpliktelser relatert til drift som kommer utenom låneavtaler, herunder erstatningssaker. Haugesund kommune sitt ansvar er her ubegrenset, men ikke større enn 38,46 % av de samlede utestående forpliktelsene.

3.1.4.2 Vurdering

Forvaltningsrevisjon har ikke gjort funn som tyder på at deltakeransvaret og -risikoen i Karmsund Havn IKS er i strid med vedtak og interesser i kommunestyret i Haugesund.

3.1.5 Hvordan følges ovenfor nevnte risikoer opp overfor kommunestyret?

I forbindelse med avklaringen av risikostyringen har vi valgt å rette fokus spesielt mot håndtering av investeringen i lufthavndrift, da forvaltningsrevisjon mener det er høyest risiko knyttet til inntreden i et annet forretningsområde enn det selskapet har erfaring med fra før.

Lufthavndriften er behandlet i representantskapet i følgende vedtak:

Representantskapet (havnerådet) fattet flere vedtak knyttet til Karmsund Havn IKS inntreden i lufthavndriften i regionen på møtet 20.03.2018:

1/18/1: Karmsund Havn IKS oppretter et datterselskap - Karmsund Lufthavn Invest AS - i samsvar med forslag til stiftelsesdokument (vedlegg 1) og selskapsvedtekter (vedlegg 2).

1/18/2: Havnerådet godkjenner i denne forbindelse at det tegnes 100 aksjer for kr. 300 pr. aksje, slik at aksjekapitalen i Karmsund Lufthavn Invest AS totalt vil beløpe seg på kr. 30.000.

1/18/2: Havnedirektøren gis fullmakt til å opprette styret og velge revisor for Karmsund Lufthavn Invest AS.

2/18/1: Havnerådet viser til havnestyrets vedtak og godkjenner investeringsplanen om deltakelse i selskapet Lufthavndrift AS, med en eierandel på 33,4 %.

2/18/2: Den økonomiske rammen for Karmsund Lufthavn Invest AS settes til NOK 10.500.000, og havnerådet godkjenner at investeringen finansieres gjennom tilført kapital fra Karmsund Havn IKS. Denne kapitalen lånefinansieres. Lånet skal opptas til markedets beste oppnåelige betingelser, og nedbetales over 20 år.

2/18/3: Havnestyrets leder gis fullmakt til å foreta mindre justeringer i vedlagte aksjonæravtale og vedtekter.

2/18/4: Havnestyret gis fullmakt til å oppnevne styremedlem til Flyplassdrift AS.

Det er en protokolltilførsel fra Ruth Eriksen (Sveio kommune) i referatet til sak 1 som lyder:

¹³ Jf. § 22 åttende ledd.

«Karmsund Havn skal når anbudsrunder er over, legge til rette for at aksjene blir solgt til kommunene eller andre private interesser som ønsker det i Haugaland Vekst-regionen.»

Representantskapet fattet vedtak om ansvarlig lån til Lufthavndrift AS i møtet 25.04.2019:

10/19/1: Karmsund Lufthavn Invest AS yter ansvarlig lån til Lufthavndrift AS på NOK 3.334.000.

10/19/2: Den økonomiske rammen for Karmsund Lufthavn Invest AS settes til NOK 3.334.000, og Havnerådet godkjenner at det ansvarlige lånet finansieres gjennom tilført kapital fra Karmsund Havn IKS.

10/19/3: Karmsund Havn IKS lånefinansierer NOK 3.334.000 som skal tilføres Karmsund Lufthavn Invest AS. Låneopptaket skal gjøre til markedets beste rente og nedbetales over maksimalt 10 år.

10/19/4: Karmsund Lufthavn Invest AS kausjonerer for 33,34% av NOK 16 mill. overfor Lufthavndrift AS, som vider stiller garanti overfor Avinor. Garantibeløpet indeksreguleres årlig.

Representantskapet fattet vedtak om ansvarlig lån til Lufthavndrift AS i møtet 30.12.2019:

23/19/1: Havnedirektøren gis fullmakt til å øke ansvarlig lån fra Karmsund Lufthavn Invest AS til Lufthavndrift AS med kr. 1.667.000. Lånet gis via investeringselskapet Karmsund Lufthavn Invest AS.

23/19/2: Havnedirektøren gis fullmakt til å tilføre ny egenkapital på kr. 1.667.000 fra Karmsund Havn IKS til Karmsund Lufthavn Invest AS. Videre gis Havnedirektøren fullmakt til at egenkapitalen kan tas fra selskapets frie likviditet eller lånefinansieres. Et eventuelt låneopptak skal tas opp som serielån basert på Nibor 3 mnd. med flytende margin, og nedbetales over inntil 20 år.

23/19/3: Havnedirektøren gis fullmakt til å godkjenne at ansvarlig lån fra Karmsund Lufthavn Invest AS til Lufthavndrift AS (inntil kr. 5.001.000), konverteres til egenkapital.

Forvaltningsrevisor har bedt kommunen om innsyn i saker som gjelder Karmsund Havn IKS i formannskapet og kommunestyret. Kommunen har ikke dokumentert at spørsmål knyttet til lufthavndrift i regi av Karmsund Havn IKS er behandlet i noen av organene fra høsten 2017 til i dag.

Det følger av kommunens eierstrategi fra 2017 at kommunestyret skal behandle en eierberetning som gir en sammenfattet oversikt over den mest sentrale informasjonen som framkommer i selskapenes årsberetninger og årsregnskap. Kommunen har ikke dokumentert slik behandling ved forvaltningsrevisors forespørsel.

3.1.5.1 Oppfølging fra selskapet

Karmsund Havn IKS har beskrevet rapportering til eierkommunene i dokumentet **Etablerte rutiner for rapportering til eierkommunene**, gjengitt under.

«Administrasjonen og styret i Karmsund Havn IKS er opptatt av god dialog med eierkommunene. Det er etablert følgende rutiner for rapportering til eierkommunene:

- ✓ I henhold til selskapets eierstrategi avholdes det både formelle eiermøter (møter i representantskapet) og uformelle eiermøter. (Vedlegg 1: Eierstrategi)
- ✓ Representantskapet fastsetter bindende økonomiske rammer for Selskapets drift og investering. Det er representantskapet som fatter vedtak når Selskapet planlegger å selge eller pantsette større kapitalgjenstander eller foreta investeringer av vesentlig betydning for Selskapet eller for en eller flere av deltakerkommunene.
- ✓ For representantskapsmøtene sendes det ut saksdokumenter i forkant av møtene. Disse sendes til medlemmer, varamedlemmer, ordførere, rådmenn/kommunedirektører, samt til det interkommunale kontrollutvalgs-sekretariatet. Bred distribusjon av saksfremlegg skal sikre at eierkommunene er godt orientert, også i tilfeller av fravær hos enkeltpersoner. Der saker unntas offentlighet, opplyses aktuell lovhjemmel.

- ✓ *I representantskapet deltar hver av eierkommunene med ett medlem. For 5 av 6 eierkommuner, er dette ordfører. For å sikre riktig kompetanse til behandling av ulike saker gis representantene mulighet å ta med rådgivere etter behov, og delegere talerett i aktuelle saker.*
- ✓ *Tradisjonelt har det vært planlagt for to årlige møter i representantskapet. Ettersom selskapet de siste årene har hatt en sterk vekst og høy utviklingstakt, har det blitt holdt langt flere representantskapsmøter, for å sørge for at eierkommunene er godt orientert om utviklings- og investeringsprosjekter. Det er opprettet en praksis med at medlemmene i representantskapet i disse møtene blir orientert om pågående kommersielle prosesser, slik at de har mulighet for å gi signaler og innspill også før det fremlegges som beslutningssaker.*
- ✓ *De uformelle eiermøtene avholdes to ganger årlig, vår og sommer. De to møtene har ulik agenda, som er satt i eierstrategien. I tillegg til de faste sakene, kan styret sette andre aktuelle saker på agendaen.*
- ✓ *De uformelle eiermøtene er en arena hvor Selskapet, representert ved styret, informerer eierne om løpende utvikling knyttet til strategi, økonomi, investeringsplaner, finansieringsplaner og generelle utviklingstrekk i bransjen. Møtene er også arena for å drøfte strategiske tema og innhente styringssignaler fra eierne i saker av stor betydning før sakene skal behandles og føres frem til beslutning i styre og representantskap.*
- ✓ *De uformelle eiermøtene har en bredere deltakelse enn representantskapsmøtene. Ordfører og rådmann/kommunedirektør inviteres, og kan ta med de representantene de ønsker fra egen kommune.*
- ✓ *Selskapet, ved havnedirektør, inviterer seg selv inn til en orientering om Selskapet, herunder strategi og økonomisk situasjon i kommunestyrene til alle eierkommunene i hver periode.*
- ✓ *Selskapet, ved havnedirektør gir også jevnlig orienteringer for kontrollutvalgene, samt eierskapsutvalg i de kommunene som praktiserer dette*
- ✓ *Hvert fjerde år gjennomfører Selskapet en ringvirkningsanalyse, som kartlegger hvilken effekt selskapets aktivitet, infrastruktur og tilrettelegging har for privat næringsliv i eierkommunene. Effekten måles i omsetning, verdiskapning og antall årsverk. Dette gir eierne en målbar vurdering på om selskapets investeringer bygger opp under den felles målsettingen om å skape aktivitet og arbeidsplasser i regionen.*
- ✓ *Det gjennomføres også strategisamlinger, hvor havnestyret og representantskapet inviteres til felles strategidiskusjoner. Strategisamlingene er en viktig samkjøringsarena mellom administrasjon, havnestyret og representantskapet, hvor en har spesielt fokus på investeringer, porteføljerisiko og finansiering.»*

Det er dokumentert fra selskapets side at Haugesund kommune deltar i to årlige eiermøter. Eiermøtene er møter mellom selskapet og kommunene ved ordfører og kommunedirektør. Ordførerne utgjør også 5 av 6 medlemmer av representantskapet i selskapet.

3.1.5.2 Oppfølging til formannskapet og kommunestyret:

Kommunestyret har i forbindelse med Eierskapsmeldingen av 2017 bestemt at «Det tas av [...] sikte på at bystyret skal behandle en eierberetning som gir en sammenfattet oversikt over den mest sentrale informasjonen som framkommer i selskapenes årsberetninger og årsregnskap. Eierberetningen vil videre inneholde analyser knyttet til selskapenes utvikling og resultater.»

Forvaltningsrevisor har ikke mottatt saker om eierberetning fra kommunen på forespørsel.

Ordfører har i intervju gitt uttrykk for at formannskapet holdes orientert om utviklingen i Karmsund Havn IKS. Opposisjonen i formannskapet har i intervju gitt uttrykk for at formannskapet ikke holdes tilstrekkelig orientert om utviklingen i Karmsund Havn IKS, og etterlyst bedre oppfølging.

Forvaltningsrevisor har forespurt kommunen om alle saker vedrørende Karmsund Havn IKS til formannskapet og kommunestyret uten å ha mottatt skriftlig dokumentasjon på at formannskapet eller kommunestyret er orientert om utviklingen i Karmsund Havn IKS. Det er heller ikke dokumentert at spørsmål om investering i lufthavndrift er behandlet i noen av organene.

Forvaltningsrevisor er gjort kjent med at det finnes videoopptak av forhandlingene i formannskapet og kommunestyret. Disse er ikke gjennomgått.

3.1.5.3 Vurdering

Forvaltningsrevisor er på bakgrunn av mottatt dokumentasjon av den oppfatning at risikoer i Karmsund Havn IKS ikke følges formelt opp av formannskapet eller kommunestyret i Haugesund kommune og at kommunen heller ikke etterlever målsetningen om å behandle en årlig eierberetning.

3.2 Dersom kommunens vedtak og forutsetninger ikke er ivaretatt i selskapet:

3.2.1 På hvilket ledd i beslutningskjeden settes kommunens interesser til side?

Kommunens styring av Karmsund Havn IKS går gjennom flere ledd. Beslutnings- og rapporteringskjeden er fra kommunestyret og formannskapet i kommunene først via representantskapet til styret og derfra til administrasjonen i selskapet.

I tillegg til den formelle styringsstrukturen gjennomfører selskapet eiermøter med deltakerkommunene samlet to ganger i året. Økonomiplanen for selskapet blir gått gjennom her og det er fremholdt fra selskapets side at representantskapets medlemmer er godt kjent med planen.

3.2.1.1 Vurdering

Forvaltningsrevisor har i løpet av eierskapskontrollen avdekket tre forhold hvor den er grunn til å peke på manglende samsvar mellom den konkrete saksbehandlingen og krav som stilles i IKS-loven eller vedtak fattet av bystyret.

Rapportering etter målsetningen i eierskapsmeldingen av 2017

Det er avdekket at rapporteringen som finner sted mellom selskapet og kommunestyret er mangelfull i forhold til kommunen sin eierskapsmelding av 2017 og at det er i leddet mellom kommunestyret og representantskapet det mangler rapportering.

Etablering av virksomhet utenfor IKS-en sitt avtalte formål

Forvaltningsrevisor peker på at det er manglende samsvar mellom rutiner beskrevet i eierskapsstrategien om fravikelse av formålet i selskapet og IKS-loven sitt krav om behandling av formål i kommunestyret.

Formell behandling av økonomiplan for selskapet i samsvar med IKS-loven

Som det kommer frem over er det også manglende samsvar mellom kravene til behandling av økonomiplan i IKS-loven og prosessen i selskapet. Forvaltningsrevisors vurdering er at måten økonomiplanen behandles i selskapet er betryggende, men ikke formelt i samsvar med kravene i IKS-loven. Selskapet er blitt gjort kjent med vurderingen og opplyst om at de vil følge de formelle kravene i IKS-loven ved neste budsjettbehandling.

4. Anbefalinger

Vi anbefaler:

- ✓ Haugesund kommune å forankre formålet, med tanke på lufthavndrift, i deltakerkommunestyrene ved å gjøre nødvendige endringer i selskapsavtalen.
- ✓ Haugesund kommune å etablere rutiner for rapportering fra Karmsund Havn IKS til kommunestyret i samsvar med målsettingen i eierskapsmeldingen av 2017.
- ✓ Karmsund Havn IKS å etablere rutiner for å sikre korrekt formell behandling av økonomiplan i representantskapet i samsvar med IKS-loven.

I den grad formålet er ment å omfatte deltakelse, låneopptak eller investeringer i andre selskaper bør det tydeliggjøres i selskapsavtalen.

Uttalelse fra kommunedirektøren

Haugesund
kommune

Dato: 03.06.2021
Dokumentnummer: 21/9268-1
Deres referanse:
Saksbehandler: Jo Inge Hagland

Uttalelse fra kommunedirektøren

Kommunedirektøren vil bemerke at rapporten om eierskapskontroll av Karmsund Havn IKS fra KPMG er nyttig. Kommunedirektøren anser rapportens konklusjoner som dekkende, og i tråd med kontrollutvalgets bestilling.

Revisjonen anbefaler:

✓ *Å forankre formålet, med tanke på lufthavndrift, i deltakerkommunestyrene.*

Kommunedirektøren vil i eiermøte, sammen med de andre deltakerkommunene foreslå å endre formålet i selskapsavtalen, slik at lufthavndrift er i tråd med selskapets formål, alternativt vurdere direkte kommunalt eierskap av lufthavnen.

✓ *Å etablere rutiner for rapportering til kommunestyret i samsvar med målsettingen i eierskapsmeldingen av 2017.*

Kommunedirektøren vil gjennomgå rutinene i tråd med anbefalingene som er gitt i kommunens eierskapsmelding.

✓ *Å etablere rutiner for å sikre korrekt formell behandling av økonomiplanen i samsvar med IKS-loven.*

Kommunedirektøren merker seg at selskapet er blitt gjort kjent med vurderingen fra revisor og svart at de vil følge de formelle kravene i IKS-loven ved neste budsjettbehandling.

✓ *Å avklarer omfanget av deltakelse i underselskap I den grad formålet er ment å omfatte deltakelse eller investeringer i andre selskaper bør det tydeliggjøres i selskapsavtalen.*

Kommunedirektøren vil i eiermøte, sammen med de andre deltakerkommunene, vurdere nødvendigheten av å spesifisere nærmere i selskapsavtalen om deltakelse i underselskap.

Med hilsen

Ole Bernt Thorbjørnsen
kommunedirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Uttalelse fra Karmsund Havn IKS

KPMG
v/ Bjørg Sandven og Sindre Dueland

Karmsund Havn IKS
Killingøy, 5515 Haugesund
Postboks 186, 5501 Haugesund
T: +47 52 70 37 50
F: +47 52 70 37 69
E: post@karmsund-havn.no
Org nr: 963 706 820

02..06.21

Uttalelse fra Karmsund Havn IKS

Viser til oversendte rapportutkast av 1. juni 2021.

I likhet med i 2018 da KPMG gjennomførte forvaltningsrevisjon av Karmsund Havn IKS, har Karmsund Havn også denne gangen opplevd prosessen med KPMG som nyttig og lærerik.

Selskapet setter pris på at Haugesund sammen med de andre eierkommunene har tydeliggjort sine forventninger, og gitt selskapet klare retningslinjer gjennom sine vedtak og eierstrategi. Det er derfor gledelig å se at låneopptak, sikkerhetsstillelse, deltakeransvar- og risiko er i tråd med vedtak og interesser i kommunestyret.

I oppstartsbrev fra KPMG av 18. mars 2021, opplyses det at eierskapskontrollen vil være forbedringsorientert. Dette er også den oppfatningen Karmsund Havn har av prosessen og den ferdige rapporten. Karmsund Havn har allerede oppdatert sine rutiner rundt behandling av økonomiplan, slik at det i tillegg til dagens behandling, også vil bli gjort formelt vedtak i representantskapet. Karmsund Havn vil i tillegg gå i dialog med Haugesund Kommune rundt hvordan selskapet kan bidra til at rapporteringen mellom representantskapet og kommunestyret blir gjennomført i samsvar med målsettingen i eierskapsmeldingen av 2017.

Takk til KPMG for en grundig, lærerik prosess og et godt samarbeid!

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Tine Osmundsen".

Tine Osmundsen
Fungerende havnedirektør

59°25'35"N
5°14'84"E

KARMSUND-HAVN.NO

Vedlegg 1 - Dokumentliste

- ✓ Bekreftelse fra eierkommunene ang Lufthavndrift.pdf
- ✓ Budsjett 2021 - Havnerådsmøte 03.12.20.pdf
- ✓ Dreiebok utvikling av eiendommer i samarbeid med privat aktør.pdf
- ✓ Eiendeler inkludert områder som forvaltes iht. disposisjonsavtalen.xlsx
- ✓ Eierskapsmelding 2017.pdf
- ✓ Eierskapsmelding_2017.pdf
- ✓ Eierstrategi-Karmsund-Havn-IKS.pdf
- ✓ Etablerte rutiner for rapportering til eierkommunene.pdf
- ✓ Følggebrev eierskapskontroll.pdf
- ✓ Gjeldsbrev 20060263
- ✓ Grunnboksutskrift_1106_26_1331_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1106_26_1538_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1106_26_476_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1106_28_1053_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1106_28_1193_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1106_39_1_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1106_39_322_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1106_39_323_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1106_39_6_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1149_86_212_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1149_86_214_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1149_86_237_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1149_86_238_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1149_86_239_0_0.pdf
- ✓ Grunnboksutskrift_1149_86_248_0_0.pdf
- ✓ Havnerådssak 06-20 Årsregnskap 2019.pdf
- ✓ Havnerådssak 21-20 Budsjett 2021.pdf
- ✓ HR-SAK 1220 Kapitalforhøyelse Havnekraft.pdf
- ✓ HSAK 05-19 Vedlegg 1 Protokoll fra den styremøte 22.11.18.pdf
- ✓ HSAK 2-18 Deltakelse i anbud Haugesund Lufthavn Karmøy.docx
- ✓ HSAK 27-18 VEDLEGG - Protokoll fra styremøte 12.04.18.docx
- ✓ HSAK 35-18 VEDLEGG Protokoll fra styremøte 19.06.18.pdf
- ✓ Inkalling til havnerådsmøte Havnekraft AS.pdf
- ✓ Juridisk notat vedr inntreden i Lufthavndrift.pdf
- ✓ KARMSUND HAVN IKS - HEVING AV LÅNERAMME (L)(1400448).pdf
- ✓ Karmsund Havn IKS.pdf
- ✓ Konsernregnskap Karmsund Havn IKS 2020.pdf
- ✓ Oversikt over eierskap i andre selskaper.xlsx
- ✓ Oversikt over gjeldende Låneopptak.xlsx

- ✓ Protokoll ekstraordinært Havnestyremøte 25.03.20.docx
- ✓ Protokoll fra den styremøte 03.04.19.pdf
- ✓ Protokoll fra den styremøte 08.02.19.pdf
- ✓ Protokoll fra den styremøte 22.11.18.pdf
- ✓ Protokoll fra havnerådets møte den 20.03.18.docx
- ✓ Protokoll fra havnerådets møte Juni 2018.pdf
- ✓ Protokoll fra havnerådsmøte 03.12.20.pdf
- ✓ Protokoll fra havnerådsmøte 27.06.19.pdf
- ✓ Protokoll fra havnestyremøte 01.04.20.pdf
- ✓ Protokoll fra havnestyremøte 02.03.20 (epost).pdf
- ✓ Protokoll fra havnestyremøte 08.06.20.pdf
- ✓ Protokoll fra havnestyremøte 10.02.20 (epost).pdf
- ✓ Protokoll fra havnestyremøte 13.03.20 (epost).pdf
- ✓ Protokoll fra havnestyremøte 16.10.20.docx
- ✓ Protokoll fra havnestyremøte 26.08.20.docx
- ✓ Protokoll fra havnestyremøte 30.06.20.pdf
- ✓ Protokoll fra havnestyrets møte den 05.03.18.docx
- ✓ Protokoll fra havnestyrets møte den 20.02.18.docx
- ✓ Protokoll fra møte 03.10.19.pdf
- ✓ Protokoll fra møte 19.11.20.pdf
- ✓ Protokoll fra møte i Havnerådet 04.08.20.docx
- ✓ Protokoll fra møte i Havnerådet 05.09.19.docx
- ✓ Protokoll fra møte i Havnerådet 11.06.20.pdf
- ✓ Protokoll fra møte i Havnerådet 11.12.19.pdf
- ✓ Protokoll fra møte i Havnerådet 25.04.19.pdf
- ✓ Protokoll fra møte i Havnerådet 26.04.18.pdf
- ✓ Protokoll fra møte i Havnerådet den 06.12.18.pdf
- ✓ Protokoll fra møte i Havnerådet den 22.08.18.docx
- ✓ Protokoll fra styremøte 04.10.18.pdf
- ✓ Protokoll fra styremøte 06.09.18.docx
- ✓ Protokoll fra styremøte 06.09.18.pdf
- ✓ Protokoll fra styremøte 19.06.18.docx
- ✓ Protokoll fra telefonmøte 28.02.18.doc
- ✓ Protokoll Havnerådsmøte 04.01.19 (E-post).pdf
- ✓ Protokoll Havnerådsmøte 06.03.20 (E-post).pdf
- ✓ Protokoll Havnerådsmøte 11.03.20 (E-post).pdf
- ✓ Protokoll Havnerådsmøte 21.01.19 (E-post).pdf
- ✓ Protokoll Havnerådsmøte 24.02.20 (E-post).pdf
- ✓ Protokoll Havnerådsmøte 25.03.20 (E-post).pdf
- ✓ Protokoll Havnerådsmøte 30.12.19 (E-post).pdf
- ✓ Protokoll Havnestyremøte (E-post) 12.11.19.docx
- ✓ Protokoll Havnestyremøte (E-post) 17.04.19.pdf
- ✓ Protokoll Havnestyremøte (E-post) 19.12.19.docx
- ✓ Protokoll Havnestyremøte (E-post) 23.04.19.pdf
- ✓ Protokoll Havnestyremøte 14.05.20.pdf
- ✓ Protokoll Havnestyremøte 18.01.19 (E-post).pdf
- ✓ Protokoll Havnestyremøte 28.05.20.pdf
- ✓ Rapport - selskapskontroll Karmsund Havn IKS mai 2018 (1).pdf

- ✓ rapport etter selskapskontroll av Karmsund Havn IKS.msg
- ✓ Referat fra møte 27.06.19.docx
- ✓ Referat fra møte 28.08.19.docx
- ✓ Risikovurderinger knyttet til låneopptak og investeringer.pdf
- ✓ SAK 10-19 Ansvarlig lån til Lufthavndrift AS.pdf
- ✓ Sak 1-18 - Opprettelse av Karmsund Lufthavn Invest AS.docx
- ✓ Sak 23-19 Økning av ansvarlig lån.docx
- ✓ Sak 26-18 rapport Karmsund havn.pdf
- ✓ SAK 5-18 Karmsund Havn Eiendom AS.docx
- ✓ SAK 6-18 Husøyvegen 250.docx
- ✓ Saksfremlegg i kommunene - heving av låneramme.pdf
- ✓ Selskapsvedtekter for Karmsund Havn IKS (L)(1400447).pdf
- ✓ Selskapsvedtekter KarmsundHavn IKS pr 19.06.18.pdf
- ✓ Styreprogram Karmsund Havn IKS 2020.pdf
- ✓ Særutskrift av protokoll - vedtak HK.pdf
- ✓ Særutskrift havnerådets møteprotokoll 26.04.2018 (L)(1400449).pdf
- ✓ Særutskrift havnestyrets møteprotokoll 01.02.2018 (L)(1400450).pdf
- ✓ Særutskrift Ny eierstrategi Karmsund Havn IKS.docx
- ✓ Særutskrift Ny eierstrategi Karmsund Havn IKS.pdf
- ✓ Særutskrift sak 26 - rapport Karmsund Havn 2. gang KKU.pdf
- ✓ Særutskrift sak 26 - rapport Karmsund Havn.pdf
- ✓ Tilsagn 11097
- ✓ Tilsagn 20060263
- ✓ Tilsagn 20070247
- ✓ Tilsagn 20090305
- ✓ Tilsagn 20100700
- ✓ Tilsagn 20110836
- ✓ Tilsagn 20120203
- ✓ Tilsagn 20130168
- ✓ Tilsagn 20140085
- ✓ Tilsagn 20150170
- ✓ Tilsagn 20160257
- ✓ Tilsagn 20170470
- ✓ Tilsagn 20180191
- ✓ Tilsagn 20180659
- ✓ Tilsagn 20190041
- ✓ Tilsagn 20190232
- ✓ Tilsagn 20190292
- ✓ Tilsagn 20200259
- ✓ Tilsagn 20200260
- ✓ Utdrag fra Bystyrets protokoll 13.06.2018.docx
- ✓ Uttalelse Karmsund Havn (1).pdf
- ✓ Uttalelse Karmsund Havn.pdf
- ✓ VEDLEGG - HSAK 10-20 anskaffelse av kran no.2.pdf
- ✓ VEDLEGG - HSAK 11-20 Kjøp av Husøyvegen 265 og 266.pdf
- ✓ Vedlegg 1 - Visuell fremstilling av risikobetraktninger.pdf
- ✓ Vedlegg 1 Eierstrategi for Karmsund havn IKS.PDF
- ✓ Vedlegg 2 - Investeringsreglement Karmsund Havn IKS.pdf

- ✓ vedtak ny eierstrategi Karmsund Havn.pdf
- ✓ VS Eierskapsmelding strategi Karmsund havn.msg
- ✓ Årsregnskap 2020 - Havnestyremøtet 24.03.21 ppp.pdf
- ✓ Årsregnskap KH 2018.pdf
- ✓ Årsregnskap KH 2019.pdf

Vedlegg 2 - Revisjonskriter

Lov om interkommunale selskap (IKS-loven)

Formålet med loven er å legge juridisk rammeverk for styringen av interkommunale selskap i Norge. Loven inneholder flere vesentlige bestemmelser for denne revisjonen. De mest fremtredende bestemmelsene i forbindelse med revisjonen er gjengitt under.

§ 4 Selskapsavtale

«For interkommunalt selskap skal det opprettes en skriftlig selskapsavtale. For de enkelte deltakere skal kommunestyret eller fylkestinget selv vedta¹ avtalen. For deltaker som er interkommunalt selskap, vedtas selskapsavtalen av representantskapet.² Vedtaket krever tilslutning fra samtlige medlemmer av representantskapet med mindre annet er fastsatt i selskapsavtalen for det deltakende selskap.»

Endringer i selskapsavtalen som gjelder forhold som omtalt i tredje ledd, skal skje på samme måte. Andre endringer vedtas av representantskapet² med tilslutning fra minst to tredeler av de avgitte stemmer med mindre det er avtalt at også slike endringer skal vedtas i samsvar med regelen i første punktum.

Selskapsavtalen skal i det minste angi følgende:

- 1. selskapets foretaksnavn;*
- 2. angivelse av deltakerne;*
- 3. selskapets formål;*
- 4. den kommune der selskapet har sitt hovedkontor;*
- 5. antall styremedlemmer;*
- 6. deltakernes innskuddsplikt og plikt til å foreta andre ytelser overfor selskapet;*
- 7. den enkelte deltakers eierandel i selskapet og den enkelte deltakers ansvarsandel i selskapet dersom denne avviker fra eierandelen;*
- 8. antall medlemmer av representantskapet og hvor mange medlemmer den enkelte deltaker oppnevner;*
- 9. annet som etter lov skal fastsettes i selskapsavtalen.»*

§ 20 Økonomiplan

«Representantskapet skal en gang i året vedta selskapets økonomiplan. Den skal legges til grunn ved selskapets budsjettarbeid og øvrige planleggingsarbeid. Økonomiplanen skal omfatte de fire neste budsjettår og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver, herunder investeringsplaner og finansieringen av disse i denne perioden. I økonomiplanen skal det inngå en oversikt over selskapets samlede gjeldsbyrde og utgifter til renter og avdrag i planperioden.»

§ 22 Lån, garantier og finansiell risiko

«Selskapet kan bare ta opp lån dersom dette er fastsatt i selskapsavtalen. Dersom selskapet skal kunne ta opp lån, skal avtalen inneholde et tak for selskapets samlede låneopptak.»

Selskapet kan ta opp lån for å finansiere investeringer i bygninger, anlegg og varige driftsmidler til eget bruk, og for å konvertere eldre lånegjeld. Det kan ikke tas opp lån etter første punktum for den delen av anskaffelseskost som tilsvarer rett til kompensasjon for merverdiavgift etter lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. Selskapet kan ta opp likviditetslån eller inngå avtale om likviditetstrekkrettighet.

Dersom en av deltakerne er underlagt reglene i kommuneloven kapittel 28, skal selskapets vedtak om opptak av lån eller vedtak om langsiktig avtale om leie av bygninger, anlegg og varige driftsmidler som kan påføre selskapet utgifter utover de fire neste budsjettår, godkjennes av departementet.

Selskapets samlede lånegjeld etter andre ledd første punktum skal avdras med like årlige avdrag. Gjenværende løpetid for selskapets samlede gjeldsbyrde kan ikke overstige den veide levetiden for selskapets anleggsmidler ved siste årsskifte.

Selskapets likviditetslån eller benyttet trekkrettighet etter andre ledd tredje punktum skal være gjort opp senest når årsregnskapet fastsettes. Foreligger det regnskapsunderskudd som etter økonomiplanen skal dekkes over flere år, kan løpetiden for likviditetslånet forlenges tilsvarende inndekningsperioden.

Selskapet kan ikke stille garanti eller pantsette sine eiendeler til sikkerhet for andres økonomiske forpliktelser.

Selskapet skal forvalte sine midler slik at tilfredsstillende avkastning kan oppnås, uten at det innebærer vesentlig finansiell risiko, og under hensyn til at selskapet skal ha midler til å dekke sine betalingsforpliktelser ved forfall.

Avtale i strid med bestemmelsene i første, tredje og sjette ledd er ugyldig.»

Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

Formålet med loven er å fremme det kommunale og fylkeskommunale selvstyret og legge nødvendige rammer for det. Loven skal legge til rette for det lokale folkestyret og et sterkt og representativt lokaldemokrati med aktiv innbyggerdeltakelse.

Loven skal legge til rette for at kommuner og fylkeskommuner kan yte tjenester og drive samfunnsutvikling til beste for innbyggerne. Loven skal også legge til rette for kommunenes og fylkeskommunenes utøvelse av offentlig myndighet. Videre skal loven bidra til at kommuner og fylkeskommuner er effektive, tillitsskapende og bærekraftige.

Loven inneholder bestemmelser om interkommunalt samarbeid og egenkontroll.

Lov om havner og farvann (havne- og farvannsloven)

Formålet med loven er å fremme sjøtransport som transportform og legge til rette for effektiv, sikker og miljøvennlig drift av havn og bruk av farvann, samtidig som det skal tas hensyn til et konkurransedyktig næringsliv.

Loven inneholder bestemmelser om drift av kommunale havner, herunder delegering av kommunens myndighet og krav til forvaltning til kapital i kommunalt eide havner.

KS sine anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

KS sine anbefalinger er et godt støtteverktøy både for kommunene og selskapene i kommunesektoren om eierstyring. I forbedringsorienterte revisjoner ser vi til anbefalingene som veiledende for god eierskapsstyring.

Vedtekter for Karmsund Havn IKS / Samarbeidsavtale e.l. om Karmsund Havn IKS

Samarbeidsavtalen til selskapet setter rammer for hvordan selskapet skal operere og inneholder krav til selskapet i samsvar med bestemmelsene i IKS-loven. Et vesentlig punkt i vedtektene i denne revisjonen er bestemmelsen i § 7 femte ledd om låneopptak:

«Selskapets samlede låneopptak kan ikke, uten samtykke fra hver av deltakerkommunene, overstige kr. 800.000.000,-.»

Kommunen sin eierskapsmelding

Kommunen sin eierskapsmelding stammer fra 2017 og inneholder forventninger om hvordan kommunen skal utøve sitte eierskap. Et vesentlig punkt i eierskapsmeldingen i denne revisjonen er målsettingen om å behandle eierberetning i bystyret:

«Det tas av den grunn sikte på at bystyret skal behandle en eierberetning som gir en sammenfattet oversikt over den mest sentrale informasjonen som framkommer i selskapenes årsberetninger og årsregnskap. Eierberetningen vil videre inneholde analyser knyttet til selskapenes utvikling og resultater.»

Ev. andre vedtak i kommunestyret om Karmsund Havn IKS

Haugesund kommune har behandlet en eierstrategi for selskapet som blant annet inneholder nærmere beskrivelse av formålet med eierskapet (eiermotiv), selskapets formål, hvordan avvik av formet ønskes behandlet og deler driften av selskapet i samfunnsøkonomisk- og bedriftsøkonomisk formål. Særlig relevante deler av strategien er gjengitt under.

Formål med eierskapet avsnitt 5

«Utgangspunktet for kommunenes eiermotiv er å i varta et lovpålagt forvaltningsansvar på en kostnadseffektiv og sikker måte, gjennom stordriftsfordeler mellom kommune. Havnene har en klar samfunnsfunksjon. og det sjøbaserte transportnettverket må sees i sammenheng med andre transportsystemer for veitrafikk og luftfart for å oppnå mest mulig sømløs transport av personer og varer. Havnene har derfor også en klar næringsfunksjon.»

Formål med eierskapet avsnitt 7

«Kjernevirksomheten defineres som drift av havneområdet, og har en klar synergi med kommunenes virksomhet og politiske målsetninger, som bidrar til å gjøre regionen til et attraktivt sted for næringsliv, bosetting og turisme.»

Selskapets formål avsnitt 2

«Det viktig for risikostyringen at deltakommunene aktivt avgrensar Selskapets virksomhet ut over lovens virkeområde. Formålet definerer hvilket virksomhetsområde selskapets aktiviteter må holde seg innenfor. Dette avgrensar deltakerkommunenes investering og gir mulighet til å differensiere risiko mellom flere investeringer i f.eks. andre typer virksomhetsområder. Virksomhet som går utenfor selskapets formål vil kreve en beslutning av deltakerkommunene i representantskapet. Beslutninger utenfor Selskapets formål må styret derfor forankre i Selskapets representantskap, som er nærmere de folkevalgte organ i deltakerkommunene.»

Selskapets formål avsnitt 7

«Eiendomsforvaltning og eiendomsutvikling hvor formålet er å møte behov innenfor havne- og sjørelatert virksomhet, tillates. All annen virksomhet faller utenfor Selskapets formål. Er det tvil om nye engasjementer er utenfor, pålegges Selskapet å gjøre en objektiv juridisk vurdering.»

Kontakt oss

Harald Sylta

Partner

T +47 40 63 96 66

E Harald.Sylta@kpmg.no

Bjørge Rabbe Sandven

Manager

T +47 99 39 65 83

E bjorge.sandven@kpmg.no

Sindre Rødne Dueland

Senior Associate

T +47 90 01 63 86

E sindre.dueland@kpmg.no

kpmg.no